

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-19>

СТРАТЕГІЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННІ ЧАСИ

Сьогодні Україна виборює свій шлях у найбільшому конфлікті на європейському континенті з часів Другої світової війни. Ситуація, що постійно змінюється, ускладнює спроби достовірно оцінити загальні людські, економічні та соціальні втрати. Але вже сьогодні зрозуміло, що конфлікт матиме величезні наслідки. Він спричинить значні матеріальні та нематеріальні збитки, а це означає, що у післявоєнний період перед Україною постануть зовсім інші пріоритети, які виникнуть через загострення довоєнних викликів і виникнення численних нових труднощів.

Після припинення бойових дій Україна зможе розпочати масштабну післявоєнну відбудову економіки, що повинна здійснюватися на основі Плану, розробленого українським Урядом та підтримуваного міжнародними донорами.

Основною передумовою для проведення післявоєнної відбудови економіки є отримання Україною надійних гарантій безпеки з неможливістю відновлення бойових дій на нашій території.

Очевидно, що стійке економічне зростання і розвиток можуть мати місце лише на міцному безпековому фундаменті. Безпека за своєю природою є суспільним благом, що має надаватися державою та міжнародним співтовариством.

За відсутності ж цього суспільного блага приватні інвестиції прямуватимуть до нуля, економічна діяльність гальмуватиметься, а безпекові витрати покладатимуться на бізнес, що збільшуватиме витратність економічної діяльності та підриватиме конкурентоспроможність бізнесу.

Після виконання цієї базової умови ключовими цілями післявоєнної відбудови економіки мають стати:

1. Відбудова знищених або пошкоджених унаслідок війни майна та інфраструктури.
2. Швидке відновлення економічної діяльності.
3. Повернення в Україну біженців, внутрішньо-переміщених осіб та їх включення до економічних процесів.

4. Формування засад для стійкого економічного зростання.

Найбільш вагомими джерелами фінансування післявоєнної відбудови України повинні стати репарації від країни-агресора та допомога міжнародної спільноти.

Відновлення України після досягнення перемоги над російською агресією потребує застосування ефективної стратегії, що базуватиметься як на економічному, технічному та технологічному потенціалі вітчизняних підприємств, так і орієнтуватиметься на передовий зарубіжний досвід із залученням ресурсів із зовні. Така стратегія має передбачати тісну взаємодію між владними та бізнес структурами країн-партнерів на принципах солідарності та партнерства.

Загалом відновлення зруйнованої після війни економіки має відбуватися за такими основними напрямками:

- відбудова фізичної інфраструктури та відновлення природного середовища;
- реконструкція житлового фонду;
- реабілітація постраждалих, відновлення соціальної інфраструктури та сфери соціальних послуг;
- відродження промислового сектору, створення нових робочих місць та підтримка малих і середніх підприємств;
- створення виробничих потужностей та формування державних замовлень для посилення обороноздатності країни [1].

Стратегії відновлення та відбудови в більшості випадків є складними. Постконфліктні регіони часто стикаються з низкою дуже специфічних проблем, серед яких:

1. Необхідність координації між численними місцевими, національними та міжнародними дійовими особами.
2. Високий рівень терміновості, що вимагає від стейкхолдерів швидкого реагування.
3. Брак ресурсів, які потрібно ефективно використовувати.
4. Обмежені кадрові ресурси в результаті «відпливу інтелекту» через конфлікт [2].

Стратегії відновлення та відбудови повинні базуватися на таких принципах:

1) Оцінка місцевих умов – відіграє важливу роль у формуванні успішних стратегій місцевого розвитку та політик відновлення. Стратегії, які мають на меті інтегрувати територіальний вимір у розробку і реалізацію заходів розвитку, дуже важливо приділити достатньо часу та ресурсів для ретельного визначення джерел місцевих конкурентних переваг. У післякризовий період оцінка потреб у відновленні і відбудові на місцях, як правило, є першим кроком ефективного стратегічного планування. Для уникнення використання

універсальних або готових типів інтервенцій, ретельна оцінка місцевих умов має забезпечити:

- розуміння політичного контексту та наявних інституційних механізмів;
- оцінку впливу кадрів та потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО);
- оцінку масштабів руйнувань інфраструктури та виробничого сектору;
- аналіз контекстуальних ризиків, у тому числі безпекових, економічних та соціальних.

2) Забезпечення підтримки з боку місцевих і регіональних стейкхолдерів – міцна політична та громадська підтримка заради успіху територіально-орієнтованих політик розвитку гратиме ключову роль у зусиллях із відновлення. Залучення місцевих партнерів часто вважається неодмінною умовою успішної реалізації політик, глибоко укорінених у місцевий контекст. Очевидно, підтримка з боку місцевих і регіональних стейкхолдерів набуває все більшого значення в процесах відновлення й відбудови у післявоєнний час.

3) Стимування корисливих інтересів – стимування і обмеження корисливих інтересів, блокування клієнтелізму та корупції будуть важливими для успішної реалізації програм відновлення місцевими органами влади після завершення війни.

4) Оцінка комплексності та широти охоплення стратегій – стратегії відновлення мають враховувати такі основні потреби населення, як належна охорона здоров'я, транспортна інфраструктура та відновлення освітніх закладів. Проте території, які зазнали менших руйнувань у результаті конфлікту, можуть отримати більше користі від вузькоспрямованих стратегій, які враховують більш складні аспекти постконфліктного відновлення, як-от повернення кадрів та відбудова промислової екосистеми.

5) Створення систем моніторингу – надійні системи моніторингу можуть допомогти забезпечити інформацію про політику як для місцевих органів влади, так і для стейкхолдерів, удосконалити комунікацію щодо реалізації політики, а також сприяти підзвітності та прозорості вжитих заходів.

6) Запобігання неефективній конкуренції на місцевому рівні – однакові правила нададуть кожній українській громаді можливість отримати необхідні кошти для реконструкції та розвитку, водночас уникаючи дублювання зусиль та марнування ресурсів.

7) Збереження стратегічного фокусу – в той час як органи місцевого самоврядування мають зосереджувати свої зусилля на проєктному плануванні відповідно до вимог громад, за національним урядом зберігається завдання управління та координації загальним процесом

відновлення. Зокрема, серед багатьох завдань і повноважень центрального уряду – координація зусиль, спрямованих на запобігання невідповідності стратегічних рішень, ухвалених місцевими органами влади, місцевим можливостям. Співпраця і поєднання зусиль будуть вирішальними в забезпеченні ефективного визначення пріоритетів і гармонізації зусиль з відновлення у повоєнній Україні [3].

Беручи до уваги усі принципи розробки стратегії, Україна зможе розробити достойну стратегію відновлення та відбудови і втілити її у життя використовуючи усі можливі інструменти та способи.

Список використаних джерел:

1. Відбудова економіки: напрямки, важелі, інститути. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/>
2. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html
3. У пошуках «стратегій успіху» в післявоєнній Україні. URL: <https://voxukraine.org/u-poshukah-strategij-uspihu-v-pislyavoyennij-ukrayini>
4. Лібанова Е. М. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат. URL: [http://www.nbuviap.gov.ua/images/nauk\\$mon/Vidrodgennya_Donbasu.pdf](http://www.nbuviap.gov.ua/images/nauk$mon/Vidrodgennya_Donbasu.pdf)
5. Хаєцька О. П. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. URL: www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf